

Børn og Unge
www.deltag.aarhus.dk

Høringsvar vedr. løsningsmulighederne til analysen af bredere børnefællesskaber

Århus Lærereforening anser Aarhus Kommunes analyse af almenområdet, specialtilbuddet og PPR for et vigtigt produkt, som belyser centrale udfordringer og konsekvenserne af en mangeårig underfinansieret folkeskole.

Den seneste rapport fra Kommunernes Landsforening 'Kend din kommune' viser, at Aarhus Kommune årligt bruger 13.085 kr. mindre pr. elev sammenlignet med landsgennemsnittet for de øvrige kommuner. En underfinansiering, der allerede nu har store konsekvenser for mange børn, der må visiteres til specialtilbud eller gå andre veje end dem, som folkeskolen tilbyder.

Et voksende antal elever i specialundervisningstilbud førte alene i 2021 til, at folkeskolerne i Aarhus brugte 50 millioner kroner mere end det tildelte. Folkeskolen er havnet i en ond spiral, hvor underfinansieringen af specialområdet (specialklasser, specialundervisning, PPR m.fl.) ikke alene betyder, at børn med særlige behov ikke får den støtte, de har behov for og krav på, men hvor den økonomiske underfinansiering også udhuler almenområdet. Det kan i sidste ende betyde, at flere børn får behov for et specialtilbud. Det er en udvikling, der skal stoppes, hvis folkeskolen fortsat skal være de aarhusianske forældres og medarbejderes førstevalg.

Flere af løsningsmulighederne til analysen af bredere børnefællesskaber bygger på gode intentioner, men er ikke tilnærmelsesvis understøttet med den nødvendige økonomi. Foreningen opfordrer derfor Aarhus Kommune til at understøtte skolerne med den økonomi, der reelt gør det muligt at løse inklusionsopgaven.

Det kan være meget forskelligt fra skole til skole, hvad der er den rigtige løsning. Men så længe folkeskolen overordnet mangler ressourcer, vil analyserne uanset intentioner og tiltag om tre eller fem år med al sandsynlighed vise de samme nedslående tendenser som de nuværende. Folkeskolen vil stadig være presset, også selvom der fokuseres på at forbedre forholdene på specialområdet. Der skal massive investeringer til at ansætte flere lærere med mulighed for prioritering af co-teaching, færre elever i klassen og mulighed for eftervidereuddannelse. Det er nødvendigt, hvis vi også på almenområdet vil se de nødvendige forbedringer.

I Aalborg Kommune hersker de samme problematikker som i Aarhus, men her har man politisk turde investere massivt i co-teaching ved at ansætte 95 ekstra lærere og uddanne 100 lærere til ressourcepersoner. Det giver flere øjne på eleverne, og fra forskningen ved vi, at det gavner elevernes læring, trivsel og klassefællesskab. Aalborg Kommune, der er 2/3 så stor som Aarhus Kommune, investerer over 56 millioner kroner årligt, hvilket er langt flere penge, end

dette løsningsforslag peger på. Uagtet gode intentioner kræver det politisk vilje og investering, hvis der oprigtigt ønskes en forbedring af den aarhusianske folkeskole.

Århus Lærereforening ønsker at afgive følgende bemærkninger til løsningsmulighederne, der udspringer af analyse af bredere børnefællesskaber på almenområdet, specialtilbud og PPR:

2) Udbredelse af NEST på skoleområdet

Nest er én blandt mange måder at tilgå inklusionsproblematikker på. Nest lægger sig et sted midt imellem almentilbud og specialpædagogisk tilbud, men efterlader det resterende almenområde på perronen. I stedet for at Nest bliver den størrelse, som alle skoler skal passe ind i, bør pengene gå til de skoler, der ud fra deres elevgruppe, lærerkompetencer og muligheder finder den rigtige løsning på inklusionsproblematikken. Skolerne bør selv lokalt finde de gode løsninger og udvikle yderligere på de indsatser, som allerede er i gang. Det afgørende er ikke, hvorvidt det er Nest, men at der er de rigtige specialpædagogiske kompetencer og rettidige indsatser til stede, når behovet opstår. Det kræver fleksibilitet og en ordentlig økonomi. Børn med specialpædagogiske behov skal tidligere tilbydes rammer, der understøtter de specialpædagogiske behov, men det kræver massive investeringer, der ligger langt udover det her forslag.

Århus Lærereforening finder det problematisk, at Nest-løsningen i forslaget "fortsat er uprøvet i en bredere skolekontekst og over for en bredere målgruppe" (s. 26). I løsningsforslaget bliver det ikke beskrevet, hvorvidt der er evidens for, at Nest har en positiv effekt på trivsel og læring for børn med specialpædagogiske behov, der ikke er baseret på en autismediagnose. Nest-metoden i så udbredt en skala, som forslaget beskriver, og med en elevgruppe med mange og forskellige specialpædagogiske udfordringer, er uprøvet og ikke baseret på evidens. Et så gennemgribende koncept, der skal ændre både system- og samarbejdsstrukturer, bør være afprøvet i en større skolekontekst.

Nest kan være en del af de mulige specialpædagogiske tiltag, der på skolen vurderes som fordelagtig for skolens elevgruppe. Men flere skoler har allerede gode specialpædagogiske tiltag, der med fordel kan udbygges og kvalificeres, hvis de bliver understøttet med en ordentlig økonomi og uddannelse. Bliver det et krav, at skolerne skal inkorporere Nest-lignende tiltag, er det vigtigt at have øje på de børn, der allerede befinder sig i velfungerende specialklasser. Det kan være u hensigtsmæssigt, hvis disse børn skal indgå i nye ukendte strukturer, der ikke er afprøvet i en større skolekontekst. Aarhus Kommune bør derfor fortsat have fokus på, at ikke alle børn vil kunne rummes i Nest-klasser. Der vil stadig være et behov for mere vidtgående specialtilbud.

Visitationsprocessen skal være konsekvent

Visitationsprocessen til specialundervisning bliver i forslaget lagt ud til skolerne med inddragelse af PPR. Visitationen bør være ensartet og faglig forankret i PPR, uanset hvilken skole der foretager den. Hvis PPR's faglige stemme begrænses, og udgiften til det specialpædagogiske tilbud fortsat ligger på skolen, kan det understøtte og forstærke en i forvejen u hensigtsmæssig incitamentsstruktur i forhold til at sikre børnene det rette tilbud. PPR skal lovgivningsmæssigt

inddrages i visitationsprocessen, for at retssikkerheden for det enkelte barn opretholdes. Ellers ender det i værste fald med at være op til den enkelte skoles økonomi, hvorvidt et barn visiteres til et specialtilbud og får den rette hjælp.

Ufinansieret forslag

I 2021 bruger folkeskolerne i Aarhus Kommune 50 millioner kroner mere, end de er tildelt til specialundervisning, og tendensen med en underfinansieret folkeskole ser ud til at fortsætte. Det fremlagte løsningsforslag er estimeret til 30 millioner kroner, der skal gå til lokale tiltag på skolerne, Nest, kompetenceudvikling, PPR-understøttelse og eventuelt ændret klassedannelse. Derudover følger potentielle medfinansieringskilder i form af anlægsmidler til specialklasserne. Det er urealistisk at tro, at man kan gennemføre et så gennemgribende forslag som udbredelsen af Nest med den økonomi, som forslaget estimerer. Særligt når det sammenholdes med i forvejen skrantende skoleøkonomier. Det er ligeledes vigtigt at have for øje, at en eventuel udrulning af Nest kræver, at elever, forældre og medarbejdere kender planen og inddrages rettidigt i processen, så der ikke skabes usikkerhed om de konkrete tilbud.

3) Praksisnært kompetenceløft af medarbejdere til børn med udfordringer

I Århus Lærereforenings optik kan forslaget ikke gennemføres inden for de eksisterende ressourcer og stærkere læringsfællesskaber. Kun 1,2 % af lærerne i folkeskolen har været på kursus, der relaterer sig til kompetencer inden for specialundervisningsområdet, mens det er gældende for 2,8 % af lærerne på de kommunale specialskoler (jf. Vive rapport). I løsningsforslaget vurderes det, at intern uformel kompetenceudvikling er det mest oplagte til at øge kvaliteten af de deltagende læreres arbejde. Foreningen forholder sig kritisk til denne vurdering, da der i forslaget mangler evidens for, at intern og uformel uddannelse er det tilstrækkelige værktøj til kompetenceløft af medarbejdere. Ydermere står der i den omtalte Vive rapport, at manglende mulighed for vikardækning ifølge skolelederne er den største barriere for ekstern eftervidereuddannelse. I folkeskolen skal en lærer på kursus dækkes ind af en stedfortræder, der varetager undervisningen, mens læreren er væk - og det er selvsagt ikke gratis for skolen.

Forslaget beskriver, at det praksisnære kompetenceløft kan ske inden for den eksisterende økonomiske ramme, men det virker urealistisk med de mål, som forslaget opstiller. Praksisnær kompetenceudvikling skal bygge på et fagligt velfunderet grundlag med fokus på det enkelte barn og det pædagogiske personale omkring barnet. Forslaget slår et stort brød op, der i bedste fald minder om det, vi kender som videndeling.

Stærkere Læringsfællesskaber (SLF) kan være en understøttende faktor, men forvaltningen skal være opmærksom på de skoler, hvor SLF endnu ikke fungerer. SLF er en samarbejdsform og mulighed for videndeling og kan derfor ikke stå alene som metode til kompetenceudviklingsaktiviteter. SLF kan ikke løfte opgaven med at bringe mere specialpædagogisk viden ind i folkeskolen. I forslaget beskrives det, at "kompetenceudvikling (..) vil være en del af den daglige praksis, og spredning af viden vil fx foregå på teammøder, via fælles forberedelse og sparring om udfordringer samt via sampraksis med medarbejdere fra fx PPR og læringspartnere". I foreningens optik er forslaget uhensigtsmæssigt og kan ikke gennemføres indenfor de eksisterende ressourcer og stærkere læringsfællesskaber.

4) PPR - tidligere indsats og tættere på praksis

Det er vigtigt, at PPR inddrages med det samme et barn eller et klassefællesskab er på vej i udfordringer. Det pædagogiske personale på skolerne skal i højere grad opleve, at de er understøttet af fagligt kompetent personale fra PPR.

Selvom forslaget eventuel bidrager til en opbygning af specialpædagogiske kompetencer i dagtilbud, skoler og fritidstilbud, skal praksis fortsat være at inddrage PPR så tidligt som mulig. Ellers kan der være risiko for, at man vurderer, at man kan løse det selv uden at være klædt ordentligt på til opgaven. Århus Lærerforening er bekymret for, om den tidlige indsats virker i de nuværende rammer i folkeskolen med hensyn til klassestørrelse, fysiske rammer, antal kendte voksne omkring barnet med videre. Var rammerne anderledes, ville udfordringen muligvis også se anderledes ud.

Det er den helhedsorienterede indsats omkring barnet, der skal være i fokus. I specialundervisningsbekendtgørelsen er det også muligt for PPR at vejlede familien som en del af den specialpædagogiske bistand, men det kræver også flere ressourcer, end forslaget estimerer. Det er hensigtsmæssigt, at de samme specialpædagogiske metoder anvendes i både skole og hjem med henblik på en helhedsorienteret understøttelse af barnets trivsel og læring. Det er foreningens vurdering, at PPR med forslagets ressourcedækning også fremadrettet vil være underfinansieret - også i forhold til gennemsnitlige budgetter i kommunerne.

Foreningen udtrykker bekymring over løsningsforslagets mulighed for, at forældre kan kontakte PPR direkte, hvis ikke skole, dagtilbud eller fritidsordning reagerer på en bekymring. Det er vores bekymring, at en sådan praksis skævvrider PPR-indsatsen, så de begrænsede ressourcer tilgår ressourcestærke forældre, der kan begå sig i klagesystemet på bekostning af resourcesvage familier. Desuden kan en henvendelse udenom skole, dagtilbud eller fritidsordning være et tegn på dårligt institution-hjem-samarbejde, hvilket kalder på andre muligheder end PPR.

5) Faste tværfaglige teams og professionelle tovholdere for forældre

Århus Lærerforening bakker op om, at der bør være tværfaglige teams mellem magistratsafdelinger og faggrupper. Lettere tilgængelighed til eksterne samarbejdspartnere (fremskudt socialrådgiver, sundhedsplejerske etc.) på skolen, som vil sikre en bedre koordination og helhedsorienteret indsats. Det er dog vigtigt, at der er én person, der har den overordnede tovholderfunktion som fx efteruddannet lærer, medarbejder fra PPR eller en anden faggruppe med de rette kompetencer. Det må ikke blive til nye handleplaner og øget bureaukrati.

Foreningen ønsker at rette opmærksomhed på, at der kan være igangværende sager på børn fra samme familie. I tiltaget med at lette forældrenes møde med PPR bør der også indtænkes en koordinerende funktion, så familien opdages og indsatsen koordineres. Det vil give en helhedsorienteret løsning for flere børn, der kan gå i forskellige skoler eller institutioner fremfor separate handleplaner.

Foreningen vil gerne stille sig til rådighed for et udviklingsarbejde, der skal se på mulighederne for, hvilke faggrupper på skolerne der skal indgå i løsningerne af udfordringerne. Nem adgang til relevant fagpersonale omkring barnet skal prioriteres.

5) Decentralisering af vidtgående støtteressourcer i dagtilbud, SFO og klub

Århus Lærerforening er betænkelig ved forslaget. Det er foreningens vurdering, at der i beskrivelsen af forslaget er for mange ubekendte faktorer og mulige risici, der ikke er tilstrækkeligt beskrevet eller behandlet. Økonomi må ikke være argumentet for en decentralisering af en opgave, der fagligt bør og skal kvalitetssikres af PPR.

8) Samarbejde mellem skole og fritidstilbud

Århus Lærerforening bakker op om, at der tænkes bredere og udnyttes eventuelle positive relationer på tværs af skole og klub. Det er dog vigtigt, at skolerne med sine hårdtprøvede økonomier ikke yderligere skal finansiere samarbejdet.

I foreningens optik er de helhedsorienterede indsatser fx i form af gode overgange mellem skole, SFO og klub vigtige. Foreningen fraråder dog puljer som den i det beskrevne forslag i en ellers underfinansieret folkeskole.

9) Fysiske rum, der understøtter bredere børnefællesskaber

Fysiske rammer skal tænkes ind i den (special)pædagogiske tilgang. Forslaget er meget overordnet beskrevet, og det er vigtigt at have for øje, at mange klasselokaler fysisk ikke vil kunne indrettes til børn med specialpædagogiske behov. De er fysisk ikke store nok til det antal elever, de skal rumme. God undervisning og pædagogisk praksis kræver plads. Det er tvivlsomt om forslaget, herunder udbredelsen af Nest-klasser, kan rummes i kommunens indeklimastrategi. Forslaget kalder på flere anlægsmidler, som fx kan finansieres af de opsparede midler fra Marselistunnelen.

Århus Lærerforening fraråder en søgbar pulje som beskrevet, men vil foreslå initiativet indtænkt i alle relevante nybyggerier og renovationer.

10) Fælles om børnene

Muligheden for at tilbyde støtte til den enkelte elev i klassefællesskabet skal fungere bedre, og skal ikke bremses af økonomiske incitamentter til at sende eleven i et specialtilbud. Det skal økonomisk give bedre mening at lave forebyggende indsatser frem for at indstille en elev til specialundervisning. Århus Lærerforening er bekymret for det store fokus på økonomi frem for de rigtige løsninger. Men grundlæggende handler det om, at der i folkeskolen ikke er penge nok til at løse opgaven kvalificeret.

Foreningen vil gerne stille sig til rådighed for et udviklingsarbejde, der skal se på mulighederne for, hvilke faggrupper på skolerne der skal indgå i løsningerne af udfordringerne. Nem adgang til relevant fagpersonale omkring barnet skal være i hovedsæde.

Foreningen vil gerne indgå i en kvalificeret diskussion af betalingsmodeller og betalingsbudgetternes mulighedsrum for at skærpe incitamentsstrukturen, men det vil kræve mere viden og data, end forslaget lige nu bygger på.

11) Videndeling i skoleklynger

Ønsket om en systematisk videndeling kendes allerede fra arbejdet med SLF. Desværre kommer de gode resultater fra skolerne endnu ikke naboskolen eller forvaltningen til gode. Det

sker på trods af, at det er en af tankerne bag SLF. Videndeling er i sin grundsubstans godt, men med erfaringerne fra SLF og med den generelt manglende kultur for videndeling mellem skolerne anser foreningen det for tvivlsomt, at forslaget kommer til at virke og have nogen effekt uden tilførsel af midler og tydelig understøttelse.

Hvis forslaget gennemføres, vil Århus Lærerforening anbefale, at videndeling i skoleklynger også omfatter relevante ressourcepersoner fra skolens personale fx AKT-vejledere og faglige vejledere. Det er foreningens overordnede vurdering, at forslaget ikke vil være realiserbart uden tilførsel af midler.

12) Vidensbank

Udfordringen med en vidensbank er dels, at der skal findes tid til at få set på materialet og dels en bekymring for, om materialet vil være så overordnet, at det ikke kan stå alene. Løsninger skal være koblet op på barnet og ikke være af generel karakter. Det er måske mere oplagt med en vidensbank over eksisterende tilbud, som det pædagogiske personale og forældre kan trække på.

Under coronapandemien blev der lavet videoer til fagprofessionelle, hvor den mindst sete video havde 12 visninger og den mest sete havde 68 visninger. Foreningen vurderer blandt andet på baggrund af dette, at pengene til forslaget bruges bedre på skolerne eller i PPR.

13) Løft af kvaliteten i specialklasser

Århus Lærerforening har følgende kommentarer til løsningsmulighedernes fem forslag:

Forslag 1: Foreningen anser forslaget for overordnet positivt og i god sammenhæng med de øvrige forslag i det samlede materiale. Foreningen kan være betænkelig ved, at forslagets estimering af ressourcer ikke er tilstrækkeligt til at løfte opgaven.

Forslag 2: Fokus bør være på barnet og den rette specialundervisning fremfor økonomi. Det kan være problematisk, hvis elevsammensætningen ændrer sig for ofte i specialklasserne, da særligt elever i specialklasser har brug for forudsigelighed og faste strukturer.

Forslag 3: Foreningen bakker op om, at enkelte elever vil have fordel af kortere skoledage, men forslaget hæmmes på nuværende tidspunkt af rammerne i lovgivningen.

Forslag 4: Det er vigtigt, at eleverne oplever kontinuitet og kendte voksne igennem forløbet.

Forslag 5: Kan være problematisk med besøg fra almenklasser i specialklasser, da det afbryder den vante struktur og forudsigelighed for eleverne i specialklasserne.

14) Flere lettere behandlingstilbud

Flere af tilbuddene (Cool Kids, Back2School) har forskningsmæssigt belæg for at have en positiv effekt. Dog mangler der et opmærksomhedspunkt på overgangen fra tilbuddene til skolen. Opretholdelse af nye vaner er udfordret af skolernes hverdag, hvor det pædagogiske personale ikke er uddannet i tilbuddene eller kvalificeret til at videreføre, hvad eleven har lært.

Der er ligeledes stadig en stor skævvridning i, hvem der modtager disse tilbud samt lange ventetider.

15) Åben rådgivning for forældre

Med kun 80 timer ekstra om året kan 3 måneders ventetid nedbringes. Århus Lærerforening finder det mærkværdigt, at det ikke for længst er sket. Det vidner om et presset PPR, og det er urealistisk at tro, at et beløb på 48.000 kroner om året er tilstrækkeligt. For yderligere at nedbringe adgangen til den åbne rådgivning kan der med fordel oprettes et kalendersystem, hvor forældre selv kan booke sig på.

16) Ændret procedure for henvisning til Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling

Århus Lærerforening bakker op om at kigge nærmere på, hvorvidt arbejdsgangene er hensigtsmæssige. Det essentielle er børnene i centrum, de må ikke tabes i processen med "hvem skal gøre hvad".

Foreningen vil dog advare mod at lægge alvorlige beslutninger i hænderne på uuddannet arbejdskraft ud fra et sparehensyn. Hvis forslaget skal være ressourceneutralt, vil merudgiften til ansættelse af studentermedhjælpere skulle modsvares af en tilsvarende besparelse på lønudgiften til uddannet personale. Som analyserne af bredere børnefællesskaber også peger på, er det ikke nu, der skal spares på uddannet personale i PPR, og foreningen stiller sig kritisk overfor finansieringen af forslaget.

17) Organisatorisk flytning af Kompetencecenter for Sprog og Kommunikation

På baggrund af det foreliggende forslag vurderes det hensigtsmæssigt, at den nuværende organisering af Kompetencecenter for Sprog og Kommunikation ændres. Det er dog vigtigt, at det tværfaglige team, som har varetaget denne højt specialiserede indsats, forbliver en enhed med fælles fysisk placering. Varetagelsen af denne type højt specialiserede opgave med børn med massive sproglige og kommunikative vanskeligheder, kræver et tæt tværfagligt samarbejde og beror på flere års oparbejdet specialviden. Enheden skal forblive samlet, så den opsamlede specialviden ikke går tabt og det ikke længere er muligt for Børn og Unge at varetage den specialiserede indsats vedrørende børn med komplekse sproglige og kommunikative udfordringer.

18) Ydelseskatalog og rådgivningslinje til PPR

Århus Lærerforening bakker op om forslaget. Det er værd at overveje at gøre kataloget eksternt tilgængeligt og ikke mindst lave det samme i MSB, så der er overblik over, hvordan indsatser kunne spille sammen.

19) Onboarding og fastholdelse af medarbejdere i PPR

Udskiftning af medarbejdere i PPR har betydning for den kontinuitet, som forældre, dagtilbud og skoler oplever i forhold til bistanden fra PPR. Det er ligeledes nedslående for den enkelte medarbejder, der ikke længere kan se sig selv i jobbet og for de teams, der oplever stor udskiftning. Det afgørende for fastholdelsen af medarbejderne er, at der sammen med et funktionstillæg også bliver set på arbejdspresset, herunder antallet af sager, mulighederne for eftervidereuddannelse og bedre ledelse med videre.

20) Procedurer i og organisering af PPR

Kan være hensigtsmæssigt at revurdere organisering og arbejdsgange, men svært at vurdere på baggrund af det foreliggende. I processen med en eventuel omorganisering skal medarbejderne inddrages.

Med venlig hilsen

Dorthe Ryom Fisker, formand i Århus Lærereforening